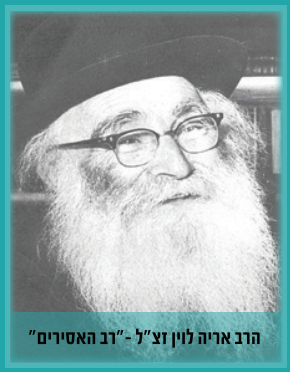
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

גליון מספר 263

י' תמוז תשפ"ב

פרשת בלק

דרך חיים

"ויאמר בלעם אל מלאך ה' חטאתי כי לא ידעתי כי אתה נצב לקראתי בדרך ועתה אם רע בעיניך אשובה לי" (במדבר כב לד). "להודיע שהוא רשע ערום ידע שאין עומד בפני פורענות אלא תשובה, שכל מי שחוטא ואומר 'חטאתי' אין רשות למלאך ליגע בו" (ילקוט שמעוני בלק תשסה). אמנם מרשעותו של בלעם לא נלמד, אך מפקחותו עלינו ללמוד. בלעם בראותו את המלאך וחרבו שלופה בידו - יכול היה שלא להתנצל, לומר מה פשעי ומה חטאתי? הלא לא עשה בלעם כי אם את מה שהורה לו הקב"ה. ובכל זאת בחר בלעם לומר 'חטאתי' וניצל.

כך גם הנחש שהחטיא את אדם וחוה. אנו מוצאים כי אדם וחוה העבירו את אשמתם הלאה מהם, ואילו הנחש לא נשאל על ידי הקב"ה - "דאמר רבי שמלאי: הרבה טענות היה לו לנחש לטעון ולא טען, ומפני מה לא טען לו הקדוש ברוך הוא - לפי שלא טען הוא" (סנהדרין כט.). כך גם לגבי אדם, אלמלא היה אומר 'חטאתי' - היה שב לגן עדן, אך במקום ליטול אחריות ולשוב בתשובה האשים אדם את חוה.

הגמרא (יומא לה:) מלמדת אותנו כי גם כאשר באים לדין והרשע מואשם על כך שלא עסק בתורה ומשיב "נאה הייתי וטרוד ביצרי הייתי", אין הדבר מועיל לו - שכן מצינו אצל יוסף נוי מיוחד ואתגר גדול של יצר הרע. וגם כאן ניתן לראות כי אף על פי שהרשע פוגש את אשמתו אין הוא שב בתשובה ומכריז 'חטאתי'.

לעומת זאת איוב בראותו כיצד מוסגרת מרים בצרעתה, נגזר על משה שלא ייכנס לארץ, יצחק נעשה סומא, נאמר לאברהם "ידע תדע כי גר יהיה זרעך", נקעה כף ירך יעקב - מיד "אמר בבקשה ממך שכור הייתי, שנאמר "ואף אמנם שגיתי אתי תלין משוגתי" (איוב יט ד), וכל כך למה? שלא היו יודעין כחו של דין. הוי "מבלי משים לנצח יאבדו" (איוב ד כ)". הוה אומר, שכיוון שאנו "שכני בתי חמר אשר בעפר יסודם" (איוב ד יט) אם לא נשים אל לבנו מהי תקוותנו? תירוצים למעשינו תמיד ישנם, אך עלינו ליטול אחריות על מעשינו.

כך מצינו בגמרא (ברכות כח:): "רב אויא חלש (חלה) ולא אתא לפרקא דרב יוסף (לא בא לשיעורו של רב יוסף). למחר כי אתא (כשבא), בעא אביי לאנוחי דעתיה דרב יוסף (רצה אביי ליישב דעתו של רב יוסף). אמר ליה (לרב אויא): מאי טעמא לא אתא מר לפרקא (מדוע לא באת לשיעור)? אמר ליה: דהוה חליש לבאי ולא מצינא. אמר ליה: אמאי לא טעמת

המשך בעמוד הבא

הגליון מוקדש לעילוי נשמת

שרה בת יעקב ז"ל

טלפון: 1700-700-999 | **דוא"ל:** office@ish-tsadik.org.il | **אתר:** www.ish-tsadik.org.il

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

דרך חיים

מידי ואתית (מדוע לא אכלת ובאת)? אמר ליה: לא סבר לה מר להא דרב הונא, דאמר רב הונא: אסור לו לאדם שיטעום כלום קודם שיתפלל תפלת המוספין? אמר ליה: איבעי ליה למר לצלויי צלותא דמוספין ביחיד, ולטעום מידי ולמיתי (היה עליך להתפלל יחיד, לאכול דבר מה ולבוא). אמר ליה: ולא סבר לה מר להא דאמר רבי יוחנן: אסור לו לאדם שיקדים תפלתו לתפלת הצבור? אמר ליה: לאו אתמר עלה: אמר רבי אבא: בצבור שנו?". אנו רואים עד כמה לא עלה בידו של רב אויא ליישב את הימנעותו מלבוא לשיעור, ועד כמה דרשו גדולי האמוראים אחריות עמוקה ואמיתית על עולמם הרוחני שלהם ושל חבריהם.

כך גם אומרים חז"ל (יומא כב:): "שאול באחת (בעוון אחד) - ועלתה לו (אבדה ממנו המלוכה), דוד בשתים - ולא עלתה לו. שאול באחת מאי היא? מעשה דאגג... דוד בשתים, מאי נינהו? דאוריה ודהסתה". וכותב הסבא קדישא המהרש"א (חידושי אגדות ד"ה כמה לא חלי): "וכי משוא פנים יש בדבר?... ונראה לפרש בזה על פי מה שאמרו "הבא לטהר מסייעין אותו מן השמים", והיינו גברא דמריה סייעיה, לפי שהוא בא לטהר והודה על חטאיו וקבל עליו יסורים כדלקמן, ולכך מן שמים סייעוהו לשוב בתשובה שלמה, כמפורש בכמה מקראות בספר תהלים. מה שאין כן בשאול דלא מצינו בו שהודה על חטא זה לפניו יתברך ברוך הוא ולא קבל עליו יסורין ולכך עלתה לו". לשאול היו הסברים לחטאו, ולא הכריז 'חטאתי' לפני הקב"ה, כפי שנהג דוד (שמואל ב יב יג).

זהו יסוד עבודת ה' ושורשה של תשובה - נטילת אחריות מלאה על מעשינו לשעבר ולהבא.

שבת שלום!

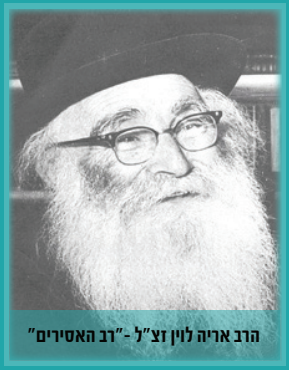
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

פעם מעד ר' אריה בדרך הילוכו, ונפל ארצה.

עבר שם אחד מה"קנאים" של ירושלים ואמר ברוב חוצפה: "זה מגיע לאחד כמוך התומך ברב קוק". ר' אריה הצדיק מחל על בזיונו ושתק.

היה שם אדם אחר, גם הוא מהקנאים, ושאל את ר' אריה: "אולי צודק הלז, אולי מעדת כעונש על תמיכתך ברב קוק".

שאלו ר' אריה: "וזה שלא עניתי לו, מצא חן בעיניך?". "אכן כן", הסכים האיש. "שומעים חרפתם ואינם משיבים".

נענה ר' אריה ואמר: "ובכן, תכונה זו למדתי מהרב קוק".

(מתוך איש צדיק היה)

טלפון: 1700-700-999 | דוא"ל: office@ish-tsadik.org.il | אתר: www.ish-tsadik.org.il

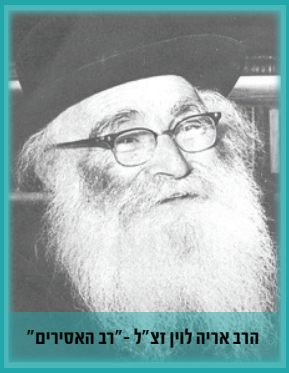
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

מנהג ישראל לומר 'קבלת שבת'. למעשה אין נוסח קבלת שבת שבידינו עתיק יומין, אלא נסדר על ידי תלמידי האר"י הקדוש, ונזכר לראשונה בספר 'סדר היום' מר' משה בן מכיר, תלמידו של הרמ"ק.

את הנוסח שאנו מזכירים בסוף פיוט "לכה דודי" - "בואי כלה בואי כלה" מצינו כבר בגמרא (שבת קיט.) כקבלת השבת של ר' ינאי. את המנהג המקובל להזכיר בכניסת השבת את "מזמור שיר ליום השבת" ו"ה' מלך גאות לבש" מצינו כבר אצל הראשונים (עי' שו"ת פאר הדור לרמב"ם סי' קטז). הוסיף האר"י (שער הכוונות) להקדים את אמירת "מזמור לדוד" ו"אנא בכח", כפי שנהג עם גוריו לומר בשדה, וכן המנהג לאמרם בעמידה, ויש שנהגו להמשיך ולעמוד עד אחר מזמור "ה' מלך גאות לבש".

נהגו רוב ככל קהילות ישראל לומר את מזמור "לכה דודי", שחיבר ר' שלמה אלקבץ. ר' שלמה אלקבץ, שהיה תלמיד חכם עצום בנסתר ובנגלה עד אשר היה משיב לשאלות מרן הבית יוסף בחכמת האמת, מתואר בכל ספריו כמחבר פיוט "לכה דודי" - בשל מעלתו הגדולה של פיוט זה. את בית הסיום של הפיוט ("בואי בשלום") נוהגים לומר בעמידה כשפני הקהל למערב או להיפך מכיוון התפילה, כפי שנהגו תלמידי האר"י בקבלת השבת.

הנוהגים במנהג החסידים אומרים "כגוונא" מתוך לשון הזהר (שמות קלה א) לאחר קבלת שבת וטרם תפילת ערבית של שבת. לשאר המנהגים אומרים את משנת "במה מדליקין" (שבת פרק ב), כפי שנפסק בשלחן ערוך (או"ח רע א). כתב מרן המשנה ברורה (שם ס"ק ב) "שבמקומותם מקדימין להתפלל ערבית ועל ידי קריאת פרק זה שיקרא מקודם ידע במה מדליקין ויזכור הג' דברים (שמוזכרים בסיום הפרק) ויזהיר עליהם". ואף שהיום בזמן קריאת "במה מדליקין" כבר עבר זמן השקיעה ואין עוד אפשרות להדליק נרות יש ליישב כפי שכתב המגן אברהם (סק"א) שטעם אמירתו הוא לעכב את סיום תפילת הציבור עבור מי שאיחר להגיע לתפילה שלא יוותר לבדו. אמנם היום המנהג לאמרו קודם תפילת ערבית, אך ממוצא דבר אנו למדים שזמן אמירתו אינו לעיכובא.

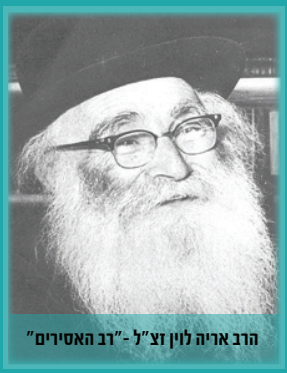
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת
עם הרב חיים אידלס

שאלה | בחסדי ה' החלמתי מקורונה והייתי בסכנת חיים ממשית, עד אשר חשבו שאני עומד ללכת לבית עולמי חלילה, וזיכה אותי הקב"ה לחיים חדשים. מהי הדרך הנכונה להודות לקדוש ברוך הוא?

תשובה | בלב מלא הודיה נברך עליכם "ברוך מחיה מתים" ו"שהחיינו", בברכת אורך ימים ושנות חיים בטוב ובשמחה.

כתב מרן המשנה ברורה (סי' ריח ס"ק לב): "כתבו האחרונים מי שנעשה לו נס יש לו להפריש לצדקה כפי השגת ידו, ויחלק ללומדי תורה ויאמר: 'הריני נותן זה לצדקה, ויהי רצון שיהא נחשב במקום תודה שהייתי חייב בזמן המקדש'. וראוי לומר פרשת תודה". הוה אומר את פסוקי קרבן תודה המוזכרים בפרשת צו, וכן ראוי להוסיף ולומר "מזמור לתודה" (תהלים ק) ופרק קז מתהלים ("הודו לה' כי טוב"). ומוסיף מרן המשנה ברורה: "וטוב וראוי לו לתקן איזה צרכי רבים בעיר ובכל שנה ביום הזה יתבודד להודות לה' יתברך ולשמוח ולספר חסדו". החוות יאיר (סי' ע) כתב שסעודה זו הינה סעודת מצוה לכל דבר וענין (עיין פמ"ג סי' תמד).

רק נעיר שמעניין שלדעת הזהר הקדוש (פ' בא) האדם צריך להשיח את ניסו בינו ובין בוראו בלבד, ואין צריך לפרסם את הנס לרבים.

ונחתום בדבר הזהר הקדוש (פ' מקץ) שרבי אבא ראה אדם שנעשו לו נסים, והסביר שאדם זה זכה לכך משום שמעולם לא הקפיד על איש ותמיד מחל בלב שלם על כל מה שעשו לו, והגדיל לעשות טובה גם למי שהרע לו.

טלפון: 1700-700-999 | דוא"ל: office@ish-tsadik.org.il | אתר: www.ish-tsadik.org.il